

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

Овај пројекат финансира
Европска унија

**#ЕУ
ЗА ТЕБЕ**

Пројекат:

Јачање отпорности сектора пољопривреде на елементарне непогоде

Значај биодиверзитета за пољопривредну производњу

др Слађана Шкобић, Завод за заштиту природе Србије

03.12.2025. године

Пролом Бања

Завод за заштиту природе Србије је јединствена институција која се бави очувањем природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту у складу са Законом о заштити природе и осталим посебним законима.

Србија се одликује екосистемским и специјским диверзитетом који најбоље илустрије чињеница да њена територија заузима 1,9% европског континента, а на простору Србије живи 39% васкуларне флоре Европе, 51% фауне риба Европе, 40% фауне гмизаваца и водоземаца Европе, 74% фауне птица Европе, 67% фауне сисара.

На основу члана 27. Закона о заштити природе, дефинисана природна добра у Србији су **заштићена подручја** која се на основу свобухватних одлика деле на:

- строге резервате природе,
- специјалне резервате природе,
- националне паркове,
- споменике природе,
- предео изузетних одлика,
- парк природе,
- заштићено станиште.

Поред природних добара од изузетног значаја за заштиту природе су:

- еколошка подручја и еколошки коридори дефинисани Еколошком мрежом Републике Србије,
- Рамсарска подручја са међународним статусом (Рамсарска конвенција) - односе се на заштиту мочвара, њихових функција и биолошке разноврсности,
- Емералд подручја која су идентификована на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре, фауне и природних станишта (Бернска конвенција).

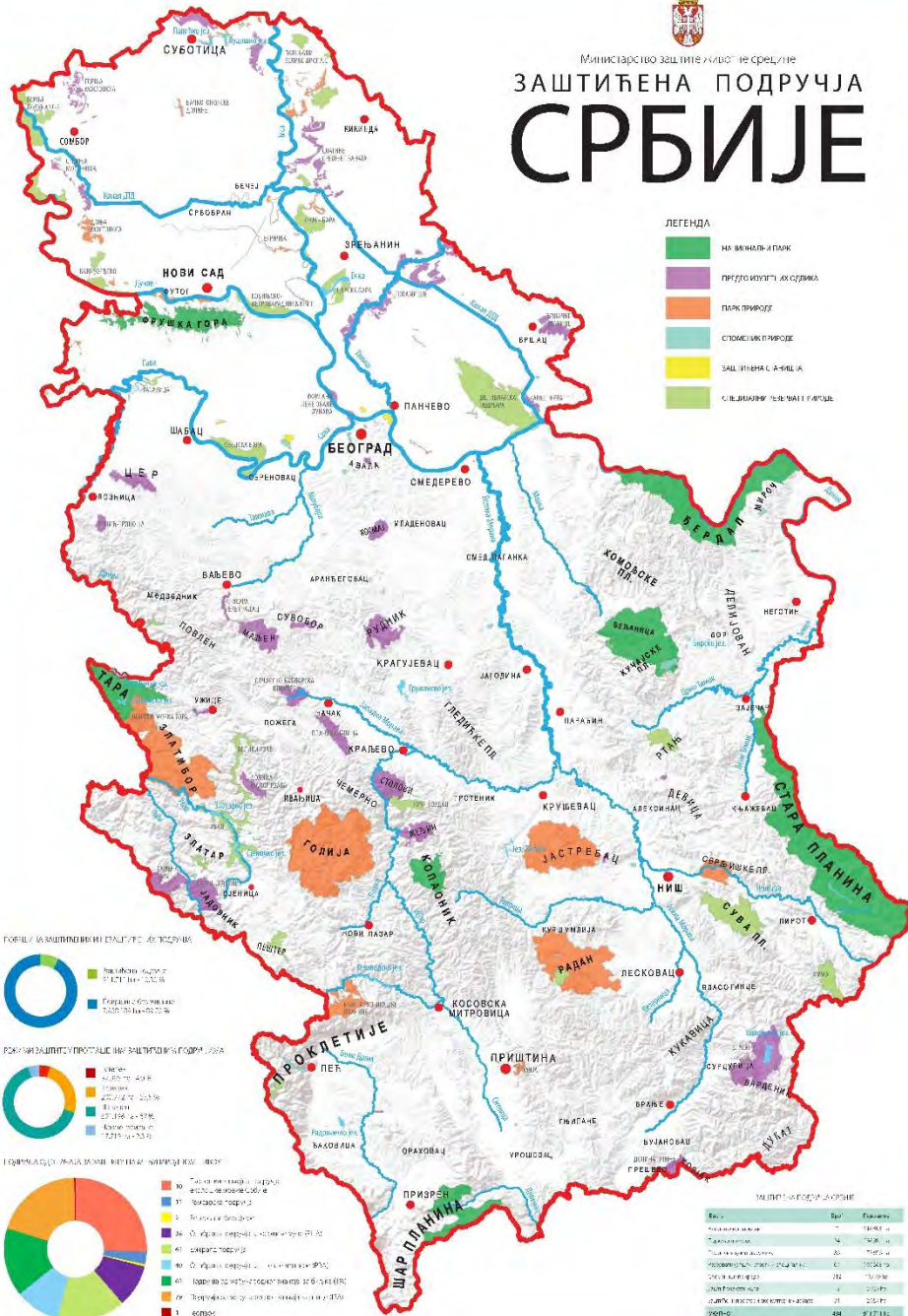

Значајну природну вредност чине дивље врсте биљака, животиња и гљива које су посебим Правилником сврстане у категорију:

- строго заштићених и
- заштићених дивљих врста.

Министарство заштите животне средине
ЗАШТИЋЕНА ПОДРУЧЈА
СРБИЈЕ

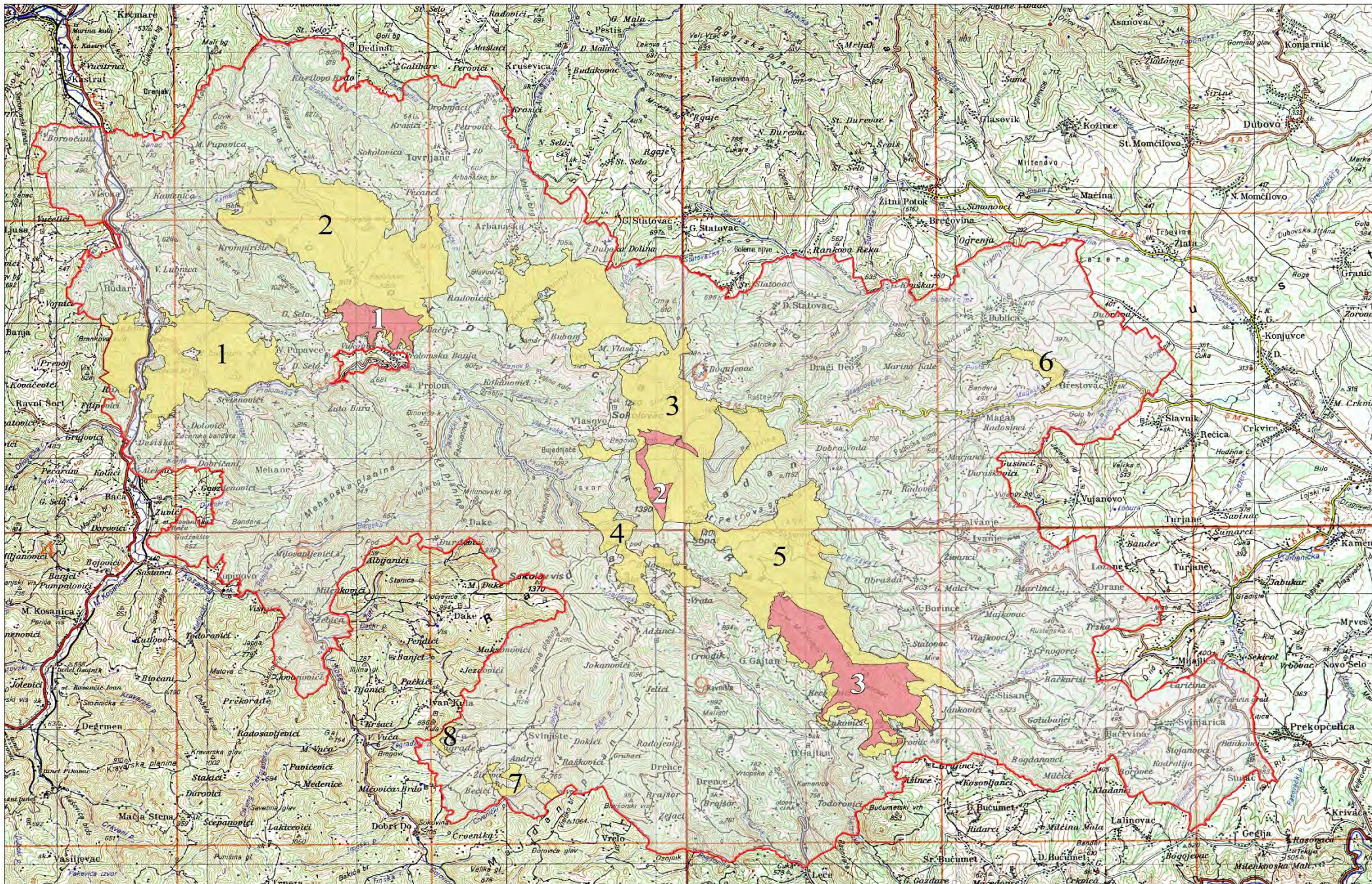
10,30%
TERITORIJA REPUBLIKE
SRBIJE

1783
STROGO
ZAŠTIĆENE
DIVLJE VRSTE

911711 ha
POVRŠINA
ZAŠTIĆENIH
PODRUČJA

865
ZAŠTIĆENE
DIVLJE VRSTE

494
ZAŠTIĆENIH
PODRUČJA

ПАРК ПРИРОДЕ „РАДАН“
 КАРТА РЕЖИМА ЗАШТИТЕ
 1:50 000

- Легенда**
- Граница Парка природе „Радан“
  - Режим заштите I (првог) степена
  - 1. Прлом
  - 2. Рипнводе
  - 3. Петровац
  - Режим заштите II (другог) степена
  - 1. Рударе - девојачки крш
  - 2. Соколовица
  - 3. Радан
  - 4. Горњи Гајтан
  - 5. Петрова Гора - Делвиода - Гајтанска врата - Боринска река
  - 6. Брестовачко језеро
  - 7. Свнштите
  - 8. Зарпђе
  - Режим заштите III (трећег) степена

прилог 3

Природна добра се према значају сврставају у 3 (три) категорија:

- I категорију чине природна добра од изузетног тј. националног или међународног значаја,
- II категорију чине природна добра регионалног значаја,
- III категорију спадају природна добра од локалног значаја.

На зштићеном подручју успостављају се следећи режими заштите:

- I степена,
- II степена,
- III степена.

У оквиру сваког режима заштите дефинисане су одређене забране и ограничења везане за активности које на том простору могу да се спроводе.

У режиму заштите I степена забрањује се коришћење природних ресурса и изградња објеката, а **ограничавају** радови и активности на нучна истраживања и праћање природних добара, контролисане посете, општекултурне посете и слично...

У режиму заштите II степена забрањује се изградња индустријских и рударски објеката, асфалтних база, термоелектрана, ветрогенератора, ..., као и **преораване природних травњака, уношење алохтоних врста**, ..., и друго

Ограничава се изградња стамбених и помоћних објеката пољопривредних газдинстава, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња, изградња рибњака, сакупљање дивљих биљних и животињских врста

У режиму заштите III степена забрањује се ....., уношење инвазивних алохтоних врста, а ограничава ..., формирање шумских и пољопривредних монокултура, неконтролисана примена хемијских средстава

За већи број активности које се спроводе на простору природног добра Завод за заштиту природе Србије даје Решење о условима заштите природе (Решење) и Стручну основу. Решења се дају за природна добра од локалног значаја – III категорија Стручне основе за природна добра од националног (I категорија) и регионалног значаја (II категорија).

Завод даје Решења о условима заштите природе за целокупан простор Србије на пр. у поступку давања локацијских услова, израде планских докумената (ПГР, ПДР, УП,...), у поступку израде годишњег програма заштите уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини у непољопривредне сврхе...према Уредби о условима, начину и поступку за давање пољопривредног земљишта у државној својини на коришћење у непољопривредне сврхе,...

Члан 186а. Закона о републичким административним таксама, дефинише износе такси које се наплаћују за давање Решења. Одређене активности (израда просторних планова) и институције (управљачи, републички органи, локална самоуправа) ослобођени су плаћања предметне таксе.

Површине под природном и полуприродном травном вегетацијом (ливаде и пашњаци) према биолошкој разноврсности представљају просторе високе природне вредности. То су посебно вредни екосистеми изузетних флористичких и фаунистичких карактеристика.

Очување флористичке разноврсности ливада и пашњака подразумева активно коришћење ових површина искључиво у предвиђеној намени уз дефинисане мере и правила која поспешују продуктивност.

Одрживо коришћење пашњака подразумева планско управљање у складу са капацитетом травне масе и укључује:

- пашарење у складу са сезонским карактеристикама (вегетацијским периодном),
- ротациону испашу (слективно премештање стоке које омогућава регенерацију вегетације),
- напасање стада мешовите структуре (грла крупне и средње стоке) са преференцијом према различитим врстама биљака у исхрани,
- уклањање страних инвазивних врста са травнатих површина.

Одрживо коришћење ливада је веома битно за велики број врста чије су оне станиште или привремено боравиште.

Ливаде су важне за одређен број птица које на овим површинама налазе извор хране, обитавају, гнезде се и изводе младе. Зато је потребно косидбу ливада планирати у право време, односно наком периода гнезђења птица које се најчешће дешава од почетка маја до половине јуна.

Птице својом исхраном представљају значајн биолошки елемент у борби против штетних инсеката и са аспекта пољопривреде треба их подржати.

Пољска шева, планинска трепетељка, обична траварка су само неке од строго заштићених врста којима су ливадске површине неопходне за опстанак.

Пољска шева

Обична ливадарка

Из групе сисара који живе на простору травних површина издвајају се строго заштићене врсте: тајкуница (из породице веверица), хрчак и степске врсте попут твора.

Тајкуница

Хрчак

Ливаде и пашњаци су станиште и боравиште за различите групе инеската и нематода. Велики број опрашивача (пчеле, лептири) као најбројније групе инсеката су свакодневни корисници травнатих површина.

Медоносна пчела и други опрашивачи имају незаменљиву улогу у пољопривредној производњи. Да би се повећала успешност опрашивања и добили усеви уједначених и квалитетнијих плодова на површинама под вишегодишњим засадима (воћем) и у близини ораница предлаже се успостављање и одржавање полинаторских трака – пажљиво посејаних појасева одабраних биљака.

Ови зелени појасеви доприносе разноликости пољопривредних предала и враћају биолошку равнотежу.

Важан природни елемент у склопу пољопривредних површина са аспекта очувања биодиверзитета су међице/међе између ораница и површина под травном вегетацијом. Природне међице представљају посебну структуру биодиверзитет, најчешће комбинацију жбунастих врста и појединачна стабла дивљих и старих сорти воћака. Међице су станиште или одмориште за многе врсте птица (обична грмуша, црноглава грмуша, мали славуј, сиви сврачак, руси сврачак, модроврана и др.).

У склопу међица живи велики број инсеката корисних са аспекта пољопривреде. Осим опрашивача ту се настањују бубамаре (предатори) које се хране биљним вашима и на еколошки начин регулишу присуство ових штеточина. За сузбијање штетних инсеката на пољима под усевом значајно је и присуство паразитских осица које нису штетне за усеве, али полажући јаја унутар тела других инсеката регулишу колоније штеточина.

Бубамаре и бумбари се као корисни инсекти комерцијално гаје. У Србији се возе. Међу познатим узгајивачима ових инсеката су Biobest Group и Koppert Global.

Међице су значајне и за одржавање биолошке разноврсности гуштера, змија, жаба и корњача које у на овим просторима живе или налазе повремено уточиште.

Пољопривредни ситеми за борбу против суше – мелирациони канали су посебна врста станишта за многобројне дивље врсте.

У склопу мелирационих канала јавља се карактеристична вегетација и фауна водених станишта.

Многе строго заштићене и заштићене врсте налазе се на овом простору: тршћаци, рогоз, жути и бели локвањ, велики број инсеката попут вилиног коњица и лептирова, потом гмизаваца, жаба и већи број птица (патка глувара, патка ластарика, вивак, барска сјеница) чапље, ... Барска вегетација је заклон, извор хране и место за размножавање сисара попут видре, хрчка и волухарице.

У каналима који су повезани са већим водама (мрежа канала Панчевачки Рит) могу се наћи и одређене врсте риба (клен, караш, бабушка, шаран).

Из наведених примера јасно је да партнерство између природе и пољопривредне производње постоји.

Како би разноврсност и разноликост биодиверзитета ставили у функцију пољопривреде потребно је развијати и радити на примерима добре праксе.

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

Овај пројекат финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

ХВАЛА НА ПАЖЊИ

Контакт телефон 064/8500 705

Овај пројекат финансира Европска унија. Пројекат „Јачање отпорности сектора пољопривреде на елементарне непогоде“ спроводи Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (ФАО) у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије.